

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Filipa Dienstbiera, soudce JUDr. Tomáše Langáška a soudkyně Mgr. Veroniky Juříčkové v právní věci žalobce: **Ing. V. Š.**, zastoupeného JUDr. Tomášem Pelikánem, advokátem, sídlem Máchova 838/18, Praha 2, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, sídlem Křížová 25, Praha 5, týkající se žaloby proti rozhodnutí žalované ze dne 9. 8. 2017, č. j. X, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 6. 5. 2020, č. j. 49 Ad 10/2017 - 76,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci a řízení před krajským soudem

[1] Česká správa sociálního zabezpečení rozhodnutím ze dne 28. 6. 2011 zamítla žádost žalobce o přiznání starobního důchodu od 30. 5. 2011, tedy od 55 let věku, z důvodu nesplnění podmínek dle § 74a odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v rozhodném znění. Námitkám žalobce žalovaná nevyhověla rozhodnutím ze dne 16. 8. 2011.

[2] Poté, co tři rozhodnutí žalované byla na základě žalob žalobce opakovaně zrušena rozsudky Krajského soudu v Praze ze dne 31. 1. 2012, č. j. 43 Ad 4/2011 - 20, ze dne 1. 12. 2014, č. j. 43 Ad 66/2013 - 41, a ze dne 5. 1. 2017, č. j. 43 Ad 81/2015 - 48, rozhodnutím ze dne 9. 8. 2017 žalovaná rozhodla o námitkách žalobce tak, že žalobci podle § 74a odst. 2 a § 29 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění

zákona č. 332/2014 Sb., přiznala ode dne 30. 5. 2011 starobní důchod ve výši 11 698 Kč a stanovila valorizované výše důchodu až do dne vydání napadeného rozhodnutí.

[3] V rozhodnutí žalovaná dospěla k závěru, že žalobce získal dobu pojištění v rozsahu 9 let a 16 dnů v zaměstnáních zařazených v kategorii I.AA (revírník, krátce též jako vzorkař), dále 711 dnů v zaměstnání zařazeném v kategorii I.A (provozní inženýr – asistent) a v rozsahu 243 dnů v zaměstnání zařazeném v kategorii I.C (samostatný technolog). Žalobce byl zaměstnán v rudných dolech (převážnou dobu v dole Vrančice), nicméně žalovaná vyšla z výkladu zastávaného Ministerstvem práce a sociálních věcí, podle něž se pro účely ustanovení § 74a odst. 2 zákona o důchodovém pojištění za „uranový důl“ považuje i důl, v němž byl vliv ionizujícího záření srovnatelný s vlivem tohoto záření v dole s těžbou nerostu obsahujícího uran, byla-li pro takový důl v důsledku vlivu ionizujícího záření stanovena nejvyšší přípustná expozice ve výši 2 100 směn. Podle ministerstva není rozhodné, zda zdrojem záření je uran, radon či jiný radioaktivní prvek nebo izotop, nýbrž samotné riziko ionizujícího záření při činnosti spočívající v „těžbě, průzkumu nebo zpracování“. Pro účely § 74a odst. 2 zákona o důchodovém pojištění není rozhodná ani skutečnost, zda šlo o zaměstnání zařazené do kategorie I.A nebo I.AA (vyloučeno je však zaměstnání kategorie I.C). Žalovaná proto s odkazem na skutečnost, že pro důl Vrančice byla hlavním hygienikem z důvodu ionizujícího záření snížena nejvyšší přípustná expozice na 2 100 směn, dovodila, že žalobce získal alespoň 10 let zaměstnání v I. pracovní kategorii pro nárok na snížení důchodového věku podle § 74a odst. 2 zákona o důchodovém pojištění. Žalovaná rovněž konstatovala, že žalobci nevznikl nárok na stanovení zvýšení procentní výměry starobního důchodu podle § 76a zákona o důchodovém pojištění.

[4] Proti rozhodnutí žalované o námitkách ze dne 9. 8. 2017 podal žalobce žalobu.

[5] Žalobce namítal, že žalovaná dospěla k nesprávnému závěru, že převážnou část doby měl žalobce odpracovat v pracovní kategorii I.A, ačkoliv žalobce prokázal, že jeho práce spadá do kategorie I.AA. K závěru, že převážnou část doby žalobce odpracoval v pracovní kategorii I.A, žalovaná dospěla na základě nedostatečného dokazování. Údaje v evidenčním listu důchodového pojištění a dokladu o naplnění prašné expozice byly zpochybněny, proto z nich lze vycházet jen částečně. Žalobce dále namítal nepřesnosti vzniklé sčítáním pracovních dnů a směn bez přihlédnutí k náhradním dobám. Žalobce požadoval, aby soud uložil žalované provést výpočet důchodu podle § 76a zákona o důchodovém pojištění, a rovněž zavázal žalovanou závěrem, že z provedeného dokazování vyplývá, že žalobce v období od 1. 8. 1980 do 17. 2. 1992 odpracoval v preferované kategorii I.AA v prostředí s ionizujícím zářením, tj. v prostředí odpovídajícím podmínkám uranových dolů, celkem 10 roků a 324 dnů.

[6] Krajský soud shledal žalobu důvodnou a rozsudkem ze dne 17. 1. 2018, č. j. 49 Ad 10/2017 - 34, napadené rozhodnutí žalované zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení. Vycházel přitom ze závěrů rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 6. 2015, č. j. 6 Ads 179/2014 - 46, podle něž pro možnost výpočtu starobního důchodu podle § 76a zákona o důchodovém pojištění postačovalo, jestliže žadatel odpracoval alespoň 15 let, resp. v uranových dolech 10 let v zaměstnáních zařazených v I. kategorii, s nimiž zákon spojuje nárok na starobní důchod při dosažení věku 55 let, aniž by bylo důvodné rozlišovat, zda se jednalo o kategorii I.A či I.AA.

pokračování

[7] Proti tomuto rozsudku krajského soudu podala žalovaná kasační stížnost. Věc byla pro nesouhlas s právním názorem vyjádřeným v rozsudku č. j. 6 Ads 179/2014 - 46, předložena rozšířenému senátu Nejvyššího správního soudu k zodpovězení otázky, *zda je třeba pro určení nároku na zvýšení procentní výměry starobních důchodů zaměstnanců v hornictví podle § 76a zákona o důchodovém pojištění rozlišovat, zda pojištěnec vykonával zaměstnání v hornictví zařazené do I.A nebo I.AA (resp. I.AA-URAN) pracovní kategorie.*

[8] Rozsudkem ze dne 26. 11. 2019, č. j. 1 Ads 24/2018 - 61, č. 3957/2020 Sb. NSS, rozšířený senát předchozí právní názor Nejvyššího správního soudu, z nějž krajský soud vycházel, překonal a rozsudek krajského soudu zrušil. Právní závěr rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu byl vyjádřen právní větou: *„Samotné snížení věkové hranice pro vznik nároku na starobní důchod na 55 let nemá na aplikaci § 76a zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, žádný vliv. Uvedené ustanovení se proto při výpočtu výše procentní výměry důchodu použije jen tehdy, pokud pojištěnec splní podmínku výkonu zaměstnání aspoň po dobu 15 let v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech (popřípadě 10 let, jde-li o takové zaměstnání v uranových dolech), které bylo podle předpisů účinných před 1. 1. 1993 zařazeno mezi zaměstnání I. pracovní kategorie zakládající nárok na starobní důchod při dosažení věku aspoň 55 let, aniž by přitom bylo podstatné, zda byl jeho důchodový věk takto stanoven s ohledem na uvedenou skutečnost, či z důvodů jiných.“*

[9] Rozšířený senát Nejvyššího správního soudu ve svém rozsudku rovněž uvedl, že *zmírňující výklad § 74a zákona o důchodovém pojištění, tj. posouzení rudného dolu zatíženého ionizujícím zářením z přítomného radonu v míře srovnatelné s doly uranovými jako dolu uranového, nelze vztáhnout na posuzování podmínek, jejichž splnění zákon výslovně vyžaduje pro účely zvýšení procentní výměry starobního důchodu, neboť § 74a a § 76a zákona o důchodovém pojištění sledují různé účely.*

[10] Krajský soud v následném řízení, vycházející z tohoto rozsudku rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu, uvedl, že nemůže dát žalobci za pravdu v tom, že by rudné doly, jež byly uznány za rovnocenné dolům uranovým pro účely výpočtu nejvyšší přípustné expozice a pro účely § 74a zákona o důchodovém pojištění, bylo možné považovat za uranové doly i pro účely § 76a zákona o důchodovém pojištění.

[11] Krajský soud se proto neztotožnil s tvrzením, které žalobce uvedl v průběhu ústního jednání, že jeho zaměstnání bylo zaměstnáním v uranových dolech.

[12] Krajský soud v návaznosti na dílčí závěr, že žalobce dobu pojištění nenaplnil zaměstnáním v uranovém dole, dospěl k závěru, že není třeba se blíže zabývat tím, zda získané doby zaměstnání ve sporných obdobích měly být hodnoceny v kategorii I.A nebo I.AA, neboť tato zjištění by neměla žádný dopad na závěr o správnosti výroku napadeného rozhodnutí. I kdyby skutkové závěry žalované o kategorizaci dob odpracovaných žalobcem ve sporných obdobích byly nesprávné a mělo se jednat o zaměstnání I.AA pracovní kategorie, jak tvrdí žalobce, výše starobního důchodu, a tedy ani výrok napadeného rozhodnutí by se nezměnily.

[13] Námitku, že žalobci vznikl nárok na odchod do starobního důchodu v 50 letech a že se tato skutečnost měla projevit na výši jeho starobního důchodu, kterou žalobce uplatnil při ústním jednání nad rámec původních žalobních bodů, krajský soud vyhodnotil jako nepřipustnou.

[14] Žalobu krajský soud z uvedených důvodů neshledal důvodnou.

II. Kasační stížnost

[15] Proti rozsudku Krajského soudu v Praze podal žalobce (stěžovatel) kasační stížnost z důvodů podřaditelných pod § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“).

[16] Stěžovatel v kasační stížnosti nesouhlasil s výkladem pojmu uranový důl, jak jej provedl krajský soud. Právní předpisy nestanovují, že uranovým dolem je pouze takový uranový důl, kde se výlučně těží uranová ruda, nebo že uranovým dolem nemůže být důl, kde se těží i jiné suroviny. Doly, kde by se vyskytovala pouze uranová ruda, neexistovaly. Stejně tak neexistovaly doly, kde by se vyskytovaly pouze jiné rudy či jiná nerudná ložiska. Základem pro stanovení nebezpečnosti pracovního prostředí byl kromě určité koncentrace prachových částic také výskyt radonu, a tedy koncentrace ionizujícího záření. Specifikaci uranových dolů stanovil Hlavní hygienik ČR rozhodnutím č. j. HEM-300-2. 10. 90, vedoucí oddělení dlouhodobých dávek dokumentem č. j. F 31-25837-7109/10042 a č. j. F 31-157-7109/162 a Ministerstvo práce a sociálních věcí pro veřejného ochránce práv dokumentem č. j. 2008/39556-24. Stěžovatel rovněž namítl, že otázka, zda důl Vrančice byl dolem uranovým, nebyla mezi stěžovatelem a žalovanou sporná, a není proto zjevné, proč tuto otázku krajský soud vůbec otevřel.

[17] Jako zaměstnanci uranového dolu byli dle stěžovatele posuzováni všichni pracovníci důlního úseku Vrančice, kteří odcházeli do důchodu, ať již pro účely nařízení vlády č. 557/1990 Sb., § 74a zákona o důchodovém pojištění, § 76 či § 76a zákona o důchodovém pojištění.

[18] Stěžovatel poukázal rovněž na přípis Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 28. 4. 2017, č. j. MPSV-2017/46888-71.

[19] Rozšíření výkladu pojmu uranový důl se nepochybně vztahuje i na hypotézu § 76a zákona o důchodovém pojištění.

[20] Krajský soud dle stěžovatele nebyl oprávněn odeprít stěžovateli možnost unést důkazní břemeno ohledně skutečnosti, že převážně pracoval ve ztížených podmínkách ionizujícího záření z důvodu trvalého pracoviště v podzemí, a mít tak možnost domáhat se nároku podle § 76a zákona o důchodovém pojištění. Stěžovatel usuzuje, že soudce měl rozsudek připravený již před projednáním, a argumentací stěžovatele se proto nezabýval.

[21] Žalovaná vycházela pouze ze zpochybněného evidenčního listu důchodového pojištění ze dne 25. 7. 1994, který vydaly Rudné doly Příbram, na jehož základě byl vytvořen evidenční list důchodového pojištění ze dne 5. 7. 2007, který vystavil státní podnik Diamo Příbram. Dobovou dokumentaci, kterou stěžovatel předložil, žalovaná odmítá uznat a dehonestuje svědecké výpovědi.

[22] Stěžovatel dále uvádí vybrané části argumentace ze zrušujících rozsudků Krajského soudu v Praze č. j. 43 Ad 66/2013 - 41 a č. j. 43 Ad 81/2015 - 48 ve věci žalobce a rovněž z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 11. 2012, č. j. 6 Ads 33/2012 - 54 (jímž Nejvyšší správní soud rozhodl o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 31. 1. 2012, č. j. 43 Ad 4/2011 - 20, ve věci žalobce).

[23] Z rozsudku rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 11. 2019, č. j. 1 Ads 24/2018 - 61, dle stěžovatele nevyplývá, že na případ stěžovatele se vztahuje

pokračování

§ 74a zákona o důchodovém pojištění, ale nelze použít § 76a zákona o důchodovém pojištění. Naopak rozšířený senát Nejvyššího správního soudu uvedl, že § 76a zákona o důchodovém pojištění se má použít u osob, které ztíženým podmínkám byly vystaveny více méně trvale z důvodu stálého pracoviště v podzemí hlubinných dolů.

[24] Stěžovatel poukázal rovněž na nálezn Ústavního soudu ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. III. ÚS 1015/13, v němž je řešen případ, kdy zaměstnavatel zařadil pracovníka do pracovní kategorie I.A namísto do pracovní kategorie I.AA stejně, jako je tomu v případě stěžovatele.

[25] Žalovaná se ke kasační stížnosti žalobce nevyjádřila.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[26] Nejvyšší správní soud při posuzování kasační stížnosti hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení, přičemž dospěl k závěru, že stížnost má požadované náležitosti, byla podána včas a osobou oprávněnou, a je tedy projednatelná.

[27] Poté přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, ověřil při tom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[28] Podle § 76a zákona o důchodovém pojištění v rozhodném znění platí, že *procentní výměra starobního důchodu, který je přiznáván po 30. červnu 2006 pojištěncům, jejichž důchodový věk byl stanoven podle § 74a odst. 1 nebo § 76 odst. 1, a pojištěncům, kteří vykonávali před 1. lednem 1993 aspoň po dobu 15 let zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech (popřípadě 10 let, jde-li o takové zaměstnání v uranových dolech), které bylo podle předpisů účinných před tímto dnem zařazeno mezi zaměstnání I. pracovní kategorie zakládající nárok na starobní důchod při dosažení věku aspoň 55 let, se zvyšuje ode dne přiznání tohoto důchodu podle předpisů o zvýšení důchodů, které nabyly účinnosti v období od 1. ledna 1996 do dne, který předchází dni, od něhož se přiznává tento důchod. Zvýšení podle věty první však spolu s procentní výměrou důchodu nesmí přesáhnout nejvyšší výměru, která se stanoví tak, že nejvyšší částka výše důchodu podle § 4 odst. 1 věty druhé zákona č. 76/1995 Sb., o zvýšení vyplácených důchodů a důchodů přiznávaných v roce 1995, se zvýší podle předpisů o zvýšení důchodů, které nabyly účinnosti v období od 1. ledna 1996 do dne, který předchází dni, od něhož se přiznává starobní důchod. Zvýšení podle věty první a druhé se stanoví tak, jako kdyby starobní důchod byl přiznán ke dni 31. prosince 1995.*

[29] Podle § 74a zákona o důchodovém pojištění platí: *(1) u pojištěnců, kteří vykonávali před 1. lednem 1993 aspoň po dobu 10 let zaměstnání při těžbě, průzkumu a zpracování uranové rudy, které bylo podle předpisů účinných před 1. lednem 1969 zařazeno mezi zaměstnání I. pracovní kategorie zakládající nárok na starobní důchod při dosažení věku aspoň 55 let, činí důchodový věk 50 let, pokud tito pojištěnci nastoupili do zaměstnání v uranovém průmyslu na pracovištích s rizikem ionizujícího záření před 1. lednem 1969 a věku 50 let dosáhli po 30. červnu 2006. (2) U pojištěnců, kteří vykonávali před 1. lednem 1993 aspoň po dobu 10 let zaměstnání při těžbě, průzkumu a zpracování uranové rudy, které bylo podle předpisů účinných před tímto dnem zařazeno mezi zaměstnání I. pracovní kategorie*

zakládající nárok na starobní důchod při dosažení věku aspoň 55 let, činí důchodový věk 55 let, pokud tohoto věku dosáhli po 30. červnu 2006 a nesplňují podmínky uvedené v odstavci 1. Za zaměstnání při těžbě, průzkumu a zpracování uranové rudy se pro účely věty první nepovažuje zaměstnání v hornictví vykonávané pod spodní úrovní nadloží a na skrývce v povrchových dolech (lomech) na radioaktivní suroviny.

[30] Pracovní kategorie I.AA je označení pro zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech [§ 12 odst. 1 písm. a) bod 1 zákona č. 121/1975 Sb. ve znění zákona č. 73/1982 Sb.]. V rámci pracovní kategorie I.AA se dále rozlišuje zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v *uranových dolech* a zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v *jiných hlubinných dolech*. Pracovní kategorie I.A je označení pro *ostatní zaměstnání v hornictví vykonávaná pod zemí v hlubinných dolech* [§ 12 odst. 1 písm. a) bod 2 zákona č. 121/1975 Sb. ve znění zákona č. 73/1982 Sb.]

[31] Účelem § 76a zákona o důchodovém pojištění je, aby za splnění v tomto ustanovení vymezených podmínek, je-li to pro pojištěnce výhodnější, mu byla procentní výměra vypočtena podle tohoto ustanovení a nikoliv podle obecných pravidel.

[32] V rozsudku ze dne 26. 11. 2019, č. j. 1 Ads 24/2018 - 61, ve věci stěžovatele se rozšířený senát Nejvyššího správního soudu zabýval otázkou, zda je pro účely aplikace § 76a zákona o důchodovém pojištění nutné rozlišovat mezi pracovními kategoriemi I.A a I.AA (resp. I.AA-URAN) a výkladem podmínky „stálé pracoviště pod zemí“. V tomto kontextu rozšířený senát uvedl, že zvýhodnění dle § 76a zákona o důchodovém pojištění je určeno výslovně pouze těm pojištěncům, kteří byli ztíženým pracovním podmínkám vystaveni více méně trvale.

[33] Nález Ústavního soudu ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. III. ÚS 1015/13, na nějž poukazuje stěžovatel, pozměnil náhled na výklad podmínky stálého pracoviště pod zemí podle § 76a zákona o důchodovém pojištění. Předchozí ustálený způsob aplikace předpisů důchodového pojištění týkající se nároků vyplývajících z tehdejších preferovaných pracovních kategorií totiž vycházel ze závaznosti resortních seznamů (§ 17 odst. 2 zákona o sociálním zabezpečení) a taxativní povahy výčtů zaměstnání spadajících do preferovaných pracovních kategorií uvedených v prováděcím nařízení vlády č. 117/1988 Sb. Ústavní soud přehodnotil dosavadní výklad v tom smyslu, že naplnění, či nenaplnění podmínky zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí je třeba dokazovat, neboť určující při zkoumání, pod které zaměstnání dle jednotlivých příloh nařízení vlády č. 117/1988 Sb. má být konkrétní práce vykonávaná pojištěncem subsumována, je skutečný stav. Právní názor vyslovený v nálezu Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1015/13 Nejvyšší správní soud akceptoval a aplikoval např. v rozsudku ze dne 29. 9. 2016, č. j. 4 Ads 126/2016 - 42, ze dne 3. 11. 2016, č. j. 9 Ads 23/2016 - 40, ze dne 16. 4. 2020, č. j. 4 Ads 448/2019 - 44 nebo ze dne 10. 6. 2021, 6 Ads 235/2019 - 92.

[34] Stěžovateli byl stanoven důchodový věk podle § 74a odst. 2 zákona o důchodovém pojištění. Pro zvýšení procentní výměry starobního důchodu dle § 76a zákona o důchodovém pojištění proto v případě žalobce připadá v úvahu pouze zvýšení z důvodu zařazení žalobce do třetí kategorie zaměstnanců, kteří splňují podmínku alespoň 15 let zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech, nebo podmínku alespoň 10 let zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v uranových dolech. Sporné v nynějším řízení je posouzení, zda žalobce splnil podmínku

pokračování

výkonu zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v (jiných) hlubinných dolech, nebo zda takové zaměstnání vykonával v dolech uranových, od čehož se odvíjí potřebná minimální doba takového zaměstnání.

[35] Stěžovatel v žalobě tvrdil, že odpracoval „v I.AA kategorii s ionizujícím zářením“ ve Vrančicích 10 let a 324 dnů.

[36] Doba necelých 11 let by pro stanovení výhodnější procentní výměry důchodu byla podle § 76a zákona o důchodovém pojištění dostačující jen v případech, že by stěžovatel tuto dobu zaměstnání splnil zaměstnáním v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v uranových dolech. Stěžovatel dobu zaměstnání splnil v dolech zaměřených na těžbu rudy jiné než uranové, u nějž však byl z důvodu zvýšeného zatížení ionizujícím zářením stanoven nižší limit nejvyšší přípustné expozice.

[37] Jak Nejvyšší správní soud rekapituloval v souvislosti s východisky rozsudku krajského soudu, jež je napaden touto kasační stížností, rozšířený senát již v rozsudku č. j. 1 Ads 24/2018 - 61, ve věci stěžovatel zdůraznil, že § 74a zákona o důchodovém pojištění a § 76a zákona o důchodovém pojištění směřují k různým účelům, a výslovně uvedl, že posouzení rudného dolu zatíženého ionizujícím zářením z přítomného radonu v míře srovnatelné s doly uranovými jako dolu uranového pro účely § 74a zákona o důchodovém pojištění nelze vztáhnout na posuzování podmínek, jejichž splnění zákon výslovně vyžaduje pro účely zvýšení procentní výměry starobního důchodu dle § 76a zákona o důchodovém pojištění.

[38] Soud neshledává důvod se v řízení o této kasační stížnosti od tohoto interpretačního východiska odchylovat. Nejvyšší správní soud proto souhlasí se závěrem, k němuž při výkladu podmínky *zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v uranových dolech* dospěl krajský soud. Z uvedeného totiž jednoznačně vyplývá, že rudný důl nelze pro účely stanovení výhodnější procentní sazby důchodu dle § 76a zákona o důchodovém pojištění toliko z důvodu zvýšeného zatížení ionizujícím zářením považovat za důl uranový.

[39] Nejvyšší správní soud souhlasí s výkladem krajského soudu, že uranovým dolem je důl, v němž je hornická činnost zacílena na získávání uranové rudy z příslušných rudních ložisek. Naopak uranovým dolem není důl, v němž je hornická činnost zacílena na získávání rudy jiné, byť občas je odkryto menší ložisko uranové rudy. Stěžovatel v kasační stížnosti sám poznamenal, že neexistovaly doly, kde by se vyskytovala pouze uranová ruda, a stejně tak neexistovaly doly, kde by se vyskytovaly pouze jiné rudy či jiná nerudná ložiska. Kritériem rozlišování hlubinných dolů pro účely § 76a zákona o důchodovém pojištění tedy nemůže být výhradní přítomnost pouze určité nerostné rudy. Nahlíženo optikou stěžovatele by všechny doly, v nichž by se objevila byť i jen malá ložiska uranu, musely být posouzeny jako doly uranové, a rozlišení v § 76a zákona o důchodovém pojištění by tedy postrádalo smysl, neboť by ani nebylo možné.

[40] Opodstatnění odlišného výkladu hypotézy normy dle § 74a zákona o důchodovém pojištění a hypotézy normy dle § 76a zákona o důchodovém pojištění vyplývá rovněž z odlišného jazykového vyjádření obou ustanovení, na což správně poukázal krajský soud. Zatímco § 74a odst. 2 zákona o důchodovém pojištění splněnou dobu pojištění váže na zaměstnání *při těžbě, průzkumu a zpracování uranové rudy*, § 76a podmínku váže na zaměstnání *v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v uranovém dole*. Namítá-li

tedy stěžovatel, že není rozumný důvod vykládat pojem uranový důl pro účely § 74a zákona o důchodovém pojištění a § 76a zákona o důchodovém pojištění odlišně, Nejvyšší správní soud se s touto námitkou neztotožňuje. Ustanovení § 74a zákona o důchodovém pojištění stanovuje jako podmínku práci, při níž je nakládáno s uranovou rudou, nikoli práci v uranovém dole. Pro účely § 74a zákona o důchodovém pojištění není podstatné, zda jde o uranový důl, nýbrž podstatné je, co se v dole těžilo, prozkoumávalo či zpracovávalo. Ustanovení § 74a zákona o důchodovém pojištění tedy s pojmem uranový důl vůbec nepracuje. Rozlišování výkladu obou ustanovení s ohledem na jejich odlišné jazykové vyjádření a odlišný účel má zcela racionální základ.

[41] V souvislosti s výkladem § 76a zákona o důchodovém pojištění proto nejsou relevantní dokumenty, na něž stěžovatel odkazuje (rozhodnutí Hlavního hygienika ČR č. j. HEM-300-2. 10. 90 aj.), v nichž se sice pojem uranový důl používá, ale výhradně v souvislosti s výkladem § 74a zákona o důchodovém pojištění, který sleduje odlišný účel než § 76a zákona o důchodovém pojištění a jehož hypotéza je také vyjádřena jinými jazykovými prostředky.

[42] Nejvyšší správní soud si je vědom, že v rozhodovací činnosti Nejvyššího správního soudu se i po datu vydání rozsudku rozšířeného senátu č. j. 1 Ads 24/2018-61 objevila argumentace, že „pro účely důchodového pojištění se uranovým dolem rozumí důl, v němž se těží nerosty obsahující uran, a dále důl, v němž byl vliv ionizujícího záření srovnatelný s vlivem tohoto záření v dole s těžbou nerostů obsahujících uran, pokud byla pro tento důl stanovena nejvyšší přípustná expozice 2 100 směn a příčinou takto stanovené nejvyšší přípustné expozice byl tento vliv“ (rozsudek ze dne 7. 4. 2020, č. j. 9 Ads 19/2020 - 31). V tomto citovaném rozsudku Nejvyššího správního soudu nicméně šlo o otázku nároku na snížení věkové hranice pro odchod do důchodu, nikoli otázku stanovení zvýhodněné výměry důchodu. Byť tedy konstatování v citovaném rozsudku použité vyznívá obecněji („pro účely důchodového pojištění“), nezakládá (další) změnu právního názoru Nejvyššího správního soudu a nemění to dle Nejvyššího správního soudu nic na dílčím závěru, že hypotézy § 74a a § 76a zákona o důchodovém pojištění akcentují jiné skutečnosti a jejich výklad je třeba odlišit.

[43] Ani odkaz stěžovatele na argumentaci z rozsudku rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu č. j. 1 Ads 24/2018-61, podle níž § 76a zákona o důchodovém pojištění se má použít u osob, které ztíženým podmínkám byly vystaveny více méně trvale, není případný, neboť se vztahuje k výkladu podmínky *zaměstnání se stálým pracovištěm v podzemí hlubinných dolů*, nikoli k rozlišování takového zaměstnání v dolech uranových a jiných hlubinných dolech.

[44] Nejvyšší správní soud nepovažuje za důvodnou ani námitku stěžovatele týkající se neprovedení dokazování krajským soudem. Z uvedeného vyplývá, že otázka, zda stěžovatel pracoval převážně ve ztížených podmínkách ionizujícího záření, není pro posouzení, zda jsou splněny podmínky pro nárok na stanovení výhodnější procentní výměry důchodu dle § 76a zákona o důchodovém pojištění za situace, kdy stěžovateli byl důchodový věk stanoven dle § 74a odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, relevantní. Krajský soud proto nepochybil, jestliže nevedl dokazování k prokázání této skutečnosti.

[45] Nejvyšší správní soud ve spise krajského soudu ověřil, že otázka, zda stěžovateli nevznikl nárok na odchod do starobního důchodu již od 50 let věku podle § 74a odst. 1 zákona o důchodovém pojištění, v žalobě řádně uplatněna nebyla. Ačkoli se tedy tato

pokračování

otázka v souvislosti se skutečností, že pro důl, na němž stěžovatel vykonával zaměstnání, byla stanovena nižší přípustná míra expozice, mohla promítnout do otázky posuzování nároku na stanovení výhodnější procentní výměry důchodu dle § 76a zákona o důchodovém pojištění, krajský soud v tomto rozsahu rozhodnutí žalované přezkoumat nemohl, a to ani v souvislosti s posunem výkladu vyjádřeným rozsudkem rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu, neboť ten se nijak nedotkl rozlišování nároků na snížení věkové hranice odchodu do důchodu dle § 74a odst. 1 a odst. 2 zákona o důchodovém pojištění. Ustanovení § 75 odst. 2 s. ř. s. umožňuje krajskému soudu přezkoumávat napadené správní rozhodnutí zásadně jen v mezích řádně uplatněných žalobních bodů (srov. např. také rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 2. 2009, č. j. 2 As 69/2008 - 148).

IV. Závěr a náklady řízení

[46] Stěžovatel se svými námitkami neuspěl. Jelikož Nejvyšší správní soud neshledal důvod pro zrušení napadeného rozhodnutí ani z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.), zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[47] O náhradě nákladů řízení Nejvyšší správní soud rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel ve věci neměl úspěch, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti. Žalovaná nemá právo na náhradu nákladů řízení proto, že se jedná o věc důchodového pojištění, pro niž se pravidlo úspěchu ve věci ve prospěch správních orgánů neuplatní.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 2. prosince 2021

JUDr. Filip Dienstbier
předseda senátu